

SUFLET
OLTENESC
CULEGERI ȘI CERCETĂRI FOLKLORISTICE

ANUL I

PRIER

No. 4

1927

TOVARAȘIA FOLKLORIȘTILOR OLTENI

CĂRMUITOR: Pr. TEODOR BĂLAȘEL.

TOVARĂȘI INTEMEIETOR: Teodor Bălășel, preot, Ștefănești-Vâlcea; I. I. Buligan-Dela Gorj Învățător, Brădiceni-Gorj—G. F. Ceaușeanu, preot, profesor, str. Opănez 3 Craiova—C. Ciobanu, Expert-contabil, Cetate-Dolj N. I. Dumitrașcu, șeful Gărei Codlea-Brașov—Gh. N. Dumitrescu-Bistrița, preot, Bistrița-Mehedinți—Gh. Gh. Fierăscu, învățător, Păușești de Otăsău-Vâlcea—C. S. Nicolăescu-Plopșor, profesor Plenița—Ion N. Popescu, învățător, Ștefănești-Vâlcea.

Din Legământul dela Ștefănești (4. Ghenar 1927):
„Pentru adunarea, rânduirea și darea la iveală a folklorului oltenesc, precum și pentru cercetarea și punerea lui în legătură cu tot ce cunoaște știința folkloristică, punem temelie unei tovarășii folkloristice“.

Cine dorește să fie tovarăș al nostru, plătește odată pentru totdeauna 200 lei.

Tovarășii care vor da sprijin tovarășiei folkloriștilor Olteni și vor răspunde regulat la întrebările puse în Suflet Oltenesc, vor fi numiți TOVARĂȘI de MUNCĂ

SUFLET OLTENESC

ANUL I

PRIER 1927

No. 4

SPRIJINITORII NOȘTRII

D-nu Doctor C. Tănăsescu Plenița 1000 lei

D-nu Valerie Dragomir, deputat, Plenița 1000 lei

D-nu Fr. Horak, Craiova 500 lei

MARELE CUVÂNTAR OLTENESC

Ne-am strâns o mână de folkloriști împrejurul acestei reviste. Adunăm și rânduim mereu folklor oltenesc. Dar folklor are fiecare atât de mult cules că ar putea singur să ție revista numai cu ce a cules el. Nimic mai ușor decât a aduna; dragoste să ai și într'o singură zi poți culege cât a umple un număr din revistă. Greutatea cea mare este însă rânduirea culegerilor, fiindcă înainte de a tipări ceva, ar trebui pus în legătură cu tot ce s'a mai tipărit înainte. Dar cum să-l punem în legătură ?

Avem fiecare din noi la 'ndemână întreaga bibliografie a folklorului oltenesc ? Nu! Din pricina halului de neorânduială în care s'a tipărit la noi folklorul — sprânjit ca mieii orbului prin fel și chipuri de tipărituri — îi este peste puțință unuia singur să-l stăpânească.

Ce ne rămâne atunci de făcut ? Să tipărim tot ce ni se trimete nu putem. E peste puterile noastre.

Un singur mijloc ne rămâne și anume: în revistă să tipărim tot ceace credem că are mai mare însemnătate, iar ceace rămâne, să-l scrim curat pe

niște foi de hârtie, de o mărime anumită. Fiecare bucată sub un singur cuvânt pe o singură hârtie—sau dacă este mai mare pe mai multe. De pildă: am balada Mizil-Crai. Fiindcă e lungă, va fi scrisă pe mai multe foi de hârtie. Am o ghicitoare despre arici numai de două rânduri, o trecem sub numele arici pe o singură foaie. Am o credință despre cuc voi face la fel. Tot ce am scris, rânduim apoi alfabetic: arici, cuc, Mizil-Crai ș. a. m. d.

În felul acesta am putea să avem oricând folklorul rânduit. Vom căuta ca în dicționar cuvântul care ne trebuie și vom găsi la acest cuvânt tot ce am aflat noi din punct de vedere folkloristic.

Pentru aceasta trebuie să cunoaștem întâi bibliografia din care vom scoate pe foi rând pe rând tot ce s'a tipărit. Apoi toate culegerile netipărite care s'ar trimite, vor fi legate în volume—manuscrite cu foile numerotate, și din ele se va transcri pe foi fiecare bucată în parte, arătându-se numărul foaiei din volum de unde a fost transcrisă, precum și cine și de unde a cules o.

Pentru lămurirea fiecărui cuvânt ne vom sluji de schițe, desene, fotografii, dându-se toată însemnătatea răspândirii geografice, a cuvintelor, obiceiurilor ș. a. m. d.

În felul acesta, treptat, treptat, s'ar ajunge la un mare cuvântar oltenesc, în care să găsim tot cece este privitor la folklorul oltenesc.

Tovaroșii noștri care ar dori să lucreze pentru acest cuvântar, să-mi scrie și le voi trimite foi de scris precum și orice fel de alte lămuriri ar cere.

N. Ploșor.

GEOFAGIA LA NOI

Știm din etnografie că se întâlnesc pe suprafața globului, geofagi, adică mâncători de pământ, (vezi *Ratzel Völkerkunde Leipzig 1888*, vol II p. 258 și 607).

O dovadă că acest obicei, la noi va fi avut mai multă răspândire în trecut, este faptul că mai avem și astăzi rămășițe de geofagie.

Astfel:

Femeia Stanca C. Bărbosu din Corn, încă de mică mănâncă pământ din țaste sfărâmate și chiar cărămidă. Când nu mănâncă să înbolnăvește.

Femeia Fana Trică Dănaca din Plenița mănâncă decând erea mică, praf de cărămidă.

Femeia Veta Ion M. Neghină, din Plenița, a mâncat cărămidă pisată când a fost însărcinată. Spune că râmnea, la cărămidă ca la cine știe ce bunătate, rupea chiar cu dinții din cărămidă și-o ronțăea în gură.

O femeie din Caraula, fiind însărcinată a râmnit la nisip mărunț când trecea prin valea Dăsnățuiului și să tăvălea pe jos curgându-i balele până ia adus să mănânce nisip.

Îmi vine a crede că multe din figurinele preistorice de pământ ars, care înfățișează boi, cai și chiar oameni, să nu fie altceva decât prăjiturile de lut ale preistoricilor, care înainte da a fi mâncate au căzut pe foc. Oricum, dacă geofagia, este cunoscută astăzi chiar unor populațiuni cu o civilizațiune mai inferioară (Japonezii, Chinezii, Europeanii din America de Sud), cred că nu e prea trasă de păr o legătură între figurinele așezărilor noastre preistorice și geofagia, mai ales când știm că mai toți geofagii obișnuiesc să mănânce prăjituri de pământ de aceste forme.

CERCETĂRI

— Pr. Profesor Gh. F. Ciaușanu —

SUPERSTIȚIILE

Studiu comparativ

«La serie de superstitions
n'est autre chose que la
recherche de la verite à
travers l'ignorance.»
E Réclus. Les Primifis.

Unul din vrăjmașii cei mai aprigi ai oricărui adevăr cu totul nou care vrea să străbată în lume, este îngustimea spiritului vulgar, incapacitatea lui de-a-și putea asimila, deodată și pe deplin, ceea ce este cu totul nou și deci diferit de conținutul său; este ceea ce Guyau—împrumutând un terminus technicus de la Lombroso—numește: *misoneism*.

Un coeficient însemnat în această lacună, în această boală a spiritului de rând, îl formează, desigur, superstițiile, legendele și toate acele tendințe și produse spirituale pe care le studiază etnopsihologii și folkloriștii.

E lucru cert că, cunoscându-ți bine vrăjmașii, victoria, izbânda asupra lor îți e pe jumătate asigurată. Deaceia credem că ni se impune o mai de-aproape cunoaștere a acestui vrăj-

maș de temut care aruncă neghină peste ogorul cel sămănat de noi cu grâul curat, ales al cuvântului dumnezeesc, al cuvântului evngelic.

Pe de altă parte cunoașterea folk-lorului unui popor ne dă măsura și nota caracteristică a cugetării lui, a unității sale etnice, ne dă măsura filozofiei lui. De aceea, cu multă dreptate zice Hahn: «Istoria filozofiei, întrucât este socotită ca istoria dezvoltării cugetării omenești, trebuie să plece dela concepțiunile primitive ale omenirii; dar acestea numai în povești și în legende ne-au fost păstrate». ¹⁾

Dar să vedem acum ce însemnează «superstiția?».

Alături de religiunile oficiale trăește—poate cu mai multă vitalitate decât acestea —superstiția. Ea constituie o adevărată religiune a celor mulți și este mereu în putere, fiindcă este cea mai veche formă a religiunii populare: un amestec de sfârâmături din Animism ²⁾, Fetișism ³⁾, Naturism ⁴⁾.

Poporul n'a înțes niciodată religiunile superioare (creștinismul, Budhismul, Mahomedanismul) în adevăratul lor spirit. El și-a păstrat de fapt, credințele lui primitive, superstițioase, adoptând, numai de formă și superficial noiile concepțiuni de credință, cari erau cu mult mai presus de nivelul intelectual al său.

Deci în raport cu religiunile superioare, superstiția se poate defini: «o deviere a sentimentului religios, prin care suntem puși în poziție de a ne crea false îndatoriri; a ne teme de lucruri de care n'ai de ce să te temi; sau a pune nădejdea în altele cari sunt deșerte».

Teofrast, cunoscutul autor al «Caracterelor», spune că su-

1) J. G. Hahn, preface des «Contes grecs», pg. VIII.

2) Animismul este credința omului pimitiv, după care lumea întreagă este o societate de ființe însuflețite.

3) Fetișismul este adorarea ca divinități a unor obiecte materiale: fie naturale—arbore, scoică, animal, — fie artificiale: săgeată, inel, etc.

4) Naturism cultul naturei; religiunea care are de obiect fenomenele naturei.

superstiția nu-i altceva decât o nesăbuită teamă de zei, de Divinitate ¹).

La Grasserie (Raoul de) zice că superstiția este una din boalele de cari suferă și mor religiunile. Ea este o moștenire lăsată de timpurile primitive. Superstiția e religiunea fricei: la țară se vorbește mai mult de draci decât de Dumnezeu; sau este religiunea formelor în care se crede în formule, în gesturi,—cași în religiunile (culturile) primitive. ²)

Dealtfel, pentru popor în genere, și în special pentru popoarele necivilizate, religiune și superstiție este tot una. ³).

Creștinismul căutând să prindă rădăcini în masele popoarelor — dintre care nici poporul român nu face excepție, — a găsit aici împământenit, învechit în zile, Păgânismul aliat cu rămășițe din Animism, Fetișism și Naturism. O luptă s'a încins atunci între religiunile vechi și coalizate și între Creștinismul nou și singur, neajutorit.

Dar, cu toate acestea, nici o parte, nici cealaltă nu s'a lăsat bătută. În urmă au căzut la învoială și au făcut pace: mai dând unul și mai lăsând și celălalt. Și din această pace s'a născut o religiune mixtă, așa cum o putem observa până în ziua de azi la poporul român. Dar fenomenul acesta nu trebuie luat ca fiind izolat; nu, el este o lege în istoria evoluțiunii popoarelor. Așa Budhismul transportat în China, grație zeităților locale, s'a transformat așa de mult, că nici nu-și mai aduce, nici nu se mai aseamănă cu religiunea propovăduită de Budha. (Ba, în locul Nirvanei, trebuie să pună raiu și iad). Chiar în India, învățăturile budhiste sunt socotite ca o schismă față de vechile credințe brahmanice. Aceași schimbare o găsim și la Islamism : cel din Persia se

1) Caractères de Théophraste, trad. du grec par La Bruyere; Paris, Firmin Didot, 1861.

2) La Grasserie. Des religions comparees au point vul sociologique.

3) cf. Roskoff, Das religionswensen der rohesten Naturvolker, Leipzig, 1880. În acest sens înțeasă, apropierea făcută de Lucretius între religio și superstițio, este cu temeiul făcută.

deosebește de cel din Arabia și India. Islamismul este mono-teist în esența sa, cu toate acestea, cel din India e politeist. Pentru cele 50 și mai bine de milioane de Indieni, musulmani, Mahomed și sfinții săi sunt numai niște zei noi adauși la alte mii de zei. În Dekkan Islamismul nu se deosebește de Brahmanism.

Sub numirea de creștini se găsesc în Europa adevărați păgâni, cum sunt Bretonii cari se închină la idoli, Spaniolii sunt fетиști: Italienii polițeiști, căci adoră, ca divinități cu totul deosebite, madonele fiecărui oraș.)¹

La Români, vechimea și deplina împământenire în suflete a cultului și credințelor păgâne-superstițioase, se poate vedea și din acel respect,—exagerat de multe ori,—față de elementele și fenomenele naturii: foc, soare, lună, stele, cer, ploaie, etc.—pe cari, nimeni, nu le drăcuește nici, nu înjură de ele; dar cine n'a auzit înjurături în care elementul constitutiv este sumedenia de obiecte și simboale sacre creștine: ceară, lumânare, cruce, «vanghelie», etc. ?!

Românul zice soarelui: «Sfinte Soare!» :

«Soare, Soare, Sfinte Soare

«Ține, ține ziua mare

«Că mi-e mândra călătoare !»

(Cântec popular²).

Despre S. Evanghelie zice fără pic de respect: «Nu-ți pui capul sănătos sub Vanghelie»

Nici Păgânismul n'a fost scutit de superstiții. Preller zice: «Nu-i vorbă, dacă cei vechi n'aveau sentimentul naturii, pe care arta și poezia l'au perfecționat așa de mult la noi, ei aveau, în schimb, într'o mai mare măsură, sentimentul aceluia pe care-l voiu numi Supranaturalul în natură,—acest Supranatural care se manifestă în tăcerea pădurilor, între colnicele munților, lângă izvoare și duiosul lor murmur. Aicea Romanii

1) I. Clinciu, Priviri istorice asupra evoluțiunii popoarelor p 43 sg. cf. Grasserie, op. cit. p. 192 sg.

2) Colecția: Iarnik și Bârseanu.

Culese din județul Dolj de N. Plopșor

auziau mai bine decât aiurea vocea Dnmnezeirei... Poeții romani vorbesc adesea de aceste impresiuni religioase.

Seneca face aluziune la ele, în scrisorile sale (XLI), Plinius în Istoria Naturala a sa (XII, 1, 2) numește arborii: «cele mai vechi temple ale zeilor. Rugăciunile cari se fac aicea, zice el, sunt mai călduroase decât acelea cari sunt făcute înaintea chipurilor ce strălucesc de mult aur și fildesș». ¹⁾

Multe din superstiții ni se par lipsite de orice urmă de elementară judecată omenească.

Pentru omul primitiv, pentru acest om în mintea căruia totul se învârtește împrejurul lui «post hoc, propter hoc» ²⁾ și la care toată puterea de-a raționa se concentrează în judecată prin analogie.— «procedeul cel mai vag și cel mai sigur»—pentru acest om, superstiția este un adevăr evident»-o axiomă, este filozofia lui religioasă rezultată din rudimentare observațiuni și speculații metafizice, este însăși condițiunea sine-qua-non a existenței sale ca individ sau trib.

La toate neamurile sexul feminin, sexul slab formează contingentul cel mai considerabil care se înrolează sub steagul superstiției ³⁾.

Bărbații sunt—întotdeauna și pretutindenea,—cel mai puțin superstițioși și religioși, fiindcă ei sunt și mai tari și mai culți decât sexul frumos și slab.

Propertius ne spune că femeile se îngrijesc să stea în legătură cu duhurile ⁴⁾.

Ele pot să meargă pe apă fără să se cufunde. ⁵⁾

Mai rar se văd oameni cari să îndeletnicesc cu vrăjitoria. În Roma fusese reclamat un oarecare C. Furius Cresimus că ia, prin vrăji, rodul din ogorul vecinului său. ⁶⁾

1) Preller: Les dieux de l'ancienne Rome, r» 87 sq-

2) «Orice coincidență devine cauză».

3) Vezi R. Encyclopedie. Wissowa voi. I. 83»

4) IV, 5, 17.

5) Plinius VII, 17.

6) Cf. Plin. VII, 4f, Wissowa. op. cit. 83.

Felurii filozofi s'au ostenit să arate cauzele pentru cari femeile sunt mai superstițioase ca bărbații. In aceasta chestiune ni se par demne de relatat părerile lui Guyau:

Parte din femei au spiritul mai puțin abstract decât al bărbatului: ele au mai mult gust pentru ceea ce lovește imaginațiunea, sensul și de aci nevoia de rituri, simboale, de un cult care vorbește ochilor, „care bate la ochi”. Aceasta însă nu-i o regulă generală pentru sexul feminin. Lipsa de o educație și instrucție serioasă a femeii din toate timpurile și locurile a făcut-o să fie superstițioasă.

O altă cauză că femeia este superstițioasă, este credulitatea ei înăscută sexului slab, credulitate care este mult mai puternică decât la bărbați. Femeia apoi, are un caracter conservator prin excelență, care se întemeiază pe tradiție și care este mai puțin propriu pentru inițiativă.

(Această însușire o face să păstreze cu o zgârcenie nemaipomenită tot ceea ce a apucat „din bătrâni”: descântece, vrăji, gesturi, etc.—fără a cercetă dacă toate acestea mai au vre-un rost de-a fi, sau dacă trebuie să le uite și să le arunce).

O ultimă caracteristică a spiritului feminin este că femeia, prin firea sa, este mai minuțioasă și mai fricoasă.

(Toate acestea aptitudini formează un bun teren pentru superstiție—care este religiunea fricei și a celei mai mari minuțiozități).

Spencer spune că la Grecii vechi, femeile erau mult mai proprii, pentru excităriile religioase,—decât bărbații.

Sir Rutherford Alcock ne spune că în Japonia foarte rar vezi în temple alți credincioși decât femei și copii—(cari sunt sub directă înrăurire a mamelor): bărbații sunt foarte puțini, și fac parte din clasele de jos ale societății.

Același fenomen se petrece și în țările catolice și chiar în Anglia într'o oarecare măsură.¹⁾

1) Guyau, L'ireligion de l'avenir, p. 247 sq. cf« Dupuis; A breges de l'origine de tous les cultes p. 358.

E. Reclus¹⁾ a dat o foarte potrivită și frumoasă definițiune a superstiției (credințelor populare): Credințele populare formează religiunea universală, a tuturor neamurilor, din toate timpurile și în toate locurile.

Pentru a putea să verificăm pe deplin adevărul spuselor lui Reclus, n'avem decât să comparăm unele cicluri superstițioase dela noi cu cele dela alte popoare, neamuri moderne și antice.

Să vorbim ceva despre jertfele făcute pământului, — când se pun temelile clădirilor.

Țăranul român, când sapă șanțuri pentru temelii, are griji să îmbuneze cu o jertfă pământul care a fost «rănit» prin afacerea șanțurilor. Această jertfă pare că îi dă puteri să țină m spinare» greutatea temelilor și a clădirei.

Cei săraci îi jertfesc un cap de cocoș,—pasere oarecum sfântă pentru poporul nostru. Pentru cei mai bogați, jertfa «constă într'un cap de berbec zidit, îndată ce a fost tăiat, într'un colț de temelie. O jertfă mai modernă este aruncarea de bani la zidirea temelilor și zidirea lor între pietre sau cărămizi. Această jertfă este proprie clasei de sus, clasei mai cu dare de mână. Aceste jertfe sunt jertfe „civilizate“ ca să le zicem așa; avem însă urme, indicii neîndoioase de jertfe omenești cari se făceau în asemenea ocaziuni. Un astfel de indiciu este obiceiul—care se observă în jud. Vâlcea la zidirea bisericilor, ca lăcașuri ce trebuie să fie trainice,—obiceiul de-a se îngropa la temelii măsura umbrei unui om, măsură luată cu o trestie. Omul a cărui umbră a fost astfel luată și zidită—pierzându-și umbra, sufletul său—moare până în 40 de zile. Credința aceasta este și în alte părți locuite de Români. Legenda în versuri, a zidirei bis. din Curtea-de-Argeș, se urzește pe acest fond superstițios. Subiectul poeziei cu Meșterul Manole îl găsim și în folklorul altor neamuri, tot cu

1) «Croyances populaires», Girard & Briere, Paris.

altor neamuri, tot cu aceleași trăsături caracteristice: numele meșterului, simbolismul numerilor (Verg. *impare gaudet numero dens*); șoapte de sus spusă aevea și adusă la cunoștiința lucrătorilor, călcarea jurământului, piedecile ce se puneau în calea soției meșterului, soția meșterului având copil de țată.

Legenda aceasta, izvorâtă din datina zidirei de vii a oamenilor, a fost împodobită cu vestmântul poeziei la Români, la Unguri : înalta cetate Deva; la Sârbi: orașul Scodra (Scutari); la Bulgari: Sobim (Salonic); la Greci: podul de peste Arta; dela Greci la Aromâni, la Albanezi¹).

În Evul-Mediu, în Germania fură jertfiți copii la punerea temeliiilor de cetăți, de ziduri ce înconjurau orașele, poduri, etc.

Fură jertfiți chiar și copii mai răsăriți pentru a se asigura clădirilor noroc și tărie.

La dărâmarea zidurilor s'au găsit adesea scheletele celor jertfiți; unele în coșciuge, altele fără ele. Chiar și acuma se zice în Germania că o casă nouă „cere un cap de om” (o jertfă omenească)²).

Țăranii din Zacint cred că e bine să se taie un om mai-cuseamă un Turc sau un Ovreiu, și să se îngroape în zidărie³).

La Slavii de sud (Sârbi, Bulgari, Bosnieci, Slovaci, Muntenegreni, etc) s'au jertfit din vechime, la facerea temeliiilor, felurite animale pentruca clădirea să fie trainică. Se crede că duhul jertfei se face protector al clădirei.

În ziua de azi, popoarele slave, ajungând la o altă fază

1) C. Rădulescu-Codin: Comorile poporului, p. 34, cf. Aug. Dozon: *Contes albanais. Le pont du renard a Dibra*; cf.- Passow no=° 511—512, *Le pont d'Ara* cf. Dozon Ch. *pop serbes*, pg. 189: *La fondation de Scutari*, cf. *Texte macedo-române* de M. G. J. Obedenaru, Edit. Academ, Rom. 1891, pg, 211.

2) Wuttke: *Geschichte des deutschen Volksaberglauben der gegenwart*, pg. 281 sq.

3) Șăineanu L. *Studii folklorice*.

de civilizație și de religione spiritualizată, au schimbat acest fel de jertfe cu altul: se pun adică monede în temelii. Croatul pune câte un ban de argint, în fiecare colț al temeliiilor clădirei. Dar fapt cert este că orice clădire nouă cere și o jertfă. Și jertfa aceasta e mai cu seamă de ființe vii.

Bosniacul are obicei să zidească în temelii un purcel de lapte.

Slavonii pun în temelii un cocoș viu sau un liliac, „ca să du se dărâme casa“.

La Bulgari se crede că se zidia în clădiri un miel sau un cocoș. Într-o biserică din Bosnia, clădită în secolul al XII-lea, când s'a dărîmat, s'a găsit sub pragu-i, într-o firidă, scheletul unui cocoș (sau al unei găini ?) și un ou neatins.

Librecht crede că aceste jertfe de animale au înlocuit pe cele de la început, pe cele crude: jertfele omenești.

Fr. Krauss crede că jertfele omenești, fiind socotite ca cele mai de seamă, cele mai meritorii se făceau și în vechime numai la zidirea de poduri și castele.

Despre jertfele omenești făcute la clădirea castelului și a podurilor, circulă felurite legende.

La vechiul castel Tesanj (Bosnia) un țaran a arătat lui Fr. Krauss locul de unde iese laptele izvorât de țâțele unei femei îngropate în zidul lui, de când s'a fost clădit.

Aceiași legendă circulă și despre podul de peste Struma. Azi în locul oamenilor se îngroapă numai umbra celui ce trece pe lângă șanțurile temeliiilor¹).

O tradițiune povestește că în „Podul lui Petru“ de lângă Livadia (Beoția) s'ar fi zidit de viu un Arab și într'un bocet, „mirologhion“ o femeie jeleşte pe bărbatul său pe meşterul Panaiotis“, că a fost zidit în fântână Arachoba de pe Parnas²).

În regiunile scandinave și mii cuseamă în Danemarca, obiceiuri cu totul păgâne au dăinuit până aproape de timpurile

1) Fr. Krauss: Volksglaube der Sudslavean p. 158—163 cf. Bauopfer de acelaş.

2) Şăineanu, Studii folklor.

noastre. Așa, la zidirea unei biserici, era obiceiul de-a se zidi, la temelie un animal viu, sub tindă, iar sub temelia altarului un cal ¹).

La Slavii sudici se crede că cine merge să sape și să ridice comori, trebuie să îngroape, în locul de unde a ridicat cazanul de bani, un animal viu, măcar o puică de găină ²).

În Germania era mai demult foarte întins obiceiul de a fi îngropați de vii oameni în diferite ziduri, pentru a fi ferite astfel de diferite pagube și pentru a fi asigurate contra surpării, crăpării zidurilor. Scriitorii de talia lui Grimm, Wuttke și Kuhn—au arătat această credință germană în scrierile lor.

În Bulgaria se crede că la construirea unei case, zidarii iau umbra primului venit—om sau animal—și o zidesc în temelii. Ființa a cărui umbră s'a luat, se crede că moare până în 40 de zile și devine astfel geniu protector al clădirii ³).

Scoțienii au aceleași obiceiuri cași popoarele amintite. Acest fapt ni-l relatează Gervas în operele sale.

În Anglia s'au găsit, la sfărâmarea temelilor vechilor poduri, oase de oi, amestecate cu câteva oase de om.

Dealtfel credința jertfei necesare la orice temelie, dăinuiește până astăzi în Anglia și Danemarca. În Suedia găsim același obicei, relatat de Hylten-Cavallius ⁴).

Într'un articol din Echo de Liege (1 Oct. 1865) se spune că Turcii de câteori au să clădească vre-o fortăreață—jertfesc câte un copil de creștin. Tylor observă același obicei în India, Borneo, Japonia.

La clădirea porței unui oraș siamez, ne spune Alabaster,—s'au prins opt oameni, cari au avut nenorocul să treacă mai întâiu prin apropiere, și au fost îngropați, de vii sub poartă,

1) Nicolay: Histoire de croyances, superstitions, moeurs, usages, vol I, p. 260.

2) Krauss: Volksglaube, pg. 103.

3) Echos d'orient an. VII, pg. 29.

4) „Während och Widarne“ I citat apud F. Librjeht: Zur Volkskunde.

pentru a servi ca înger de pază al ei. Tot așa s'a făcut și la clădirea porței palatului.

Chiar și etimologia cuvântului Dahomei ne arată ca acest obicei și această credință există la poporul african care se numește astfel.

Cuvântul Dann-ho men e cuvânt compus și însemnează: «pe trupul lui Danh»—pentru că regele Dako zidise palatul său pe trupul lui Danh—regele învins.

Tot astfel era clădit și palatul lui Bogota stăpânitorul Americii Sudice. În Noua-Zelandă și Tahiti, stâlpul din mijloc al casei se reazimă, în pământ, pe trupuri de oameni îngropați de vii. În insulele figiene, fiecare stâlp al casei se reazimă în pământ pe un sclav îngropat de viu.

Despre China și aceste obiceiuri și credințe pe care le are furnicarul populațiunii chineze—vorbește Dennys.¹⁾

Și Fenicienii aveau obiceiul superstițios de-a îngropa în temelii oameni de vii.

La Romani asemenea era în uz această jertfă de oameni. Verrius Flaccus ne spune că și pe vremea lui mai trăia amintirea despre zidirea, de vii, a Grecilor, oride câte ori se ridica, se clădia vre-un sanctuar.

La cei vechi, ca și la Englezii de azi se crede că un cap omenesc îngropat pe-o înălțime este aducător de noroc. Acest lucru pare a fi învederat dacă cercetăm mai deaproape etimologia cuvântului «Capitol», care este compus—după spusa lui Librecht—din caput-toli (Oli).

De sigur că îngroparea unui cap omenesc în dealul acela a avut la început o sferei superstițioasă mai mică: ferirea de dușmani; mai târziu însă, sfera aceasta se tot mărește.

Prin vechile clădiri se găsesc și capete omenești, cari au rolul de îngeri păzitori ai clădirilor.²⁾

1) The Folklore of China cit. apud Librecht op. cit. p. 289—290.

2) F. Librecht, op. cit. p. 289—291

Vremea, care aduce cu sine evoluțiunea în totul, împlânzește și moravurile și superstițiile pline de cruzime ale populațiilor cari abia au ieșit din crusta sălbăticiei.

Capetele omenești adevărate fură înlocuite cu chipuri cari le reprezentau. Niște astfel de capete și cele de bou se puneau ca apărătoare de orice rele.

În locul oamenilor începură a se jertfi animale. Așa făcură Chinezii ¹⁾ și alte neamuri.

În Flandra se îngropau câinii. Grimm ne spune că a găsit într'o firidă a zidului bisericii din Goslar, o pisică neagră, care, probabil, fusese zidită de vie.

În multe țări din lume se crede că molima vitelor se poate înlătura dacă se îngroapă de vii anumite animale ²⁾.

În Germania se jertfește o găină la mutarea într'o casă nouă ³⁾.

În Normandia, la o asemenea ocaziune se jertfește un cocoș. La Romani se jertfia un cal care se socotea ca foarte bun pentru jertfe. De acest lucru ne dă dovadă Festus când vorbește despre October equus — calul care se jertfia în luna Octombrie. Capul de cal se punea, se ținut pe frontispiciul clădirilor și pe culmea acoperișurilor. ⁴⁾

Ca o reminiscență a acestor obiceiuri este faptul că se mai pun și astăzi pe la clădirile dela oraș, capete de bou, de cal și de om, lucrate în ghips. În Sibiu și în București am văzut adesea astfel de figuri.

Tot acestui ciclu superstițios aparține și legenda că Neapolul este zidit pe un ou.

Aci nu se înțelege, nu se poate înțelege altceva decât că la clădirea zidurilor cetății s'a pus un ou în temelii.

Adesea oamenii îngropară ouă pe țărmurile cari erau mereu băntuite de revărsări pustiitoare ⁵⁾. Librecht dă o mulțime de

1) Librecht, op. cit. p. 292.

2) Idem p. 293.

3) Wuttke, op. cit. § 440.

4) Librecht op. cit. p. 295.

5) Idem, p. 295—296.

clădiri în temeliile cărora s'au găsit zidite ouă: jertfe cu mult mai civilizate decât cele amintite înainte.

Se pare că legenda omorârei lui Remus de către Romulus, la întemeierea Romei, nu e altceva decât o poetizare, în mintea deselor generații, a amintitului obicei așa de crud și de barbar.

În j. Bacău (com. Larga) se crăde că în orice beciu se zidește umbra unui om (măsura «statului» său): omul acela nu mai trăește mult după zidirea umbrei lui ¹⁾.

Chinezii cred că podurile și zidurile ridicate pe trupul unui om zidit de viu în temelii—«nu mai au moarte» sunt foarte durabile ²⁾.

În Australia se zidește în temelii un animal viu. Tot așa se face și în Africa centrală—pentru ca zidirele să aibă tărie ³⁾

În Lesbos când se pun temeliile unei clădiri, zidarii pun o piatră pe umbra întâiului om care a trecut pe alături: astfel omul acela va muri, însă clădirea va fi durabilă ⁴⁾

Să luăm acuma și altă categorie de superstiții românești comparate cu cele streine, — pentru a se desluși și mai bine adevărul cuvintelor lui Reclus. Să vorbim ceva despre Căpcăni (Căpcăuni, Cătcăuni)—după credințele populare.

Căpcăni, după mitologia populară română, sunt niște oameni, cu cap de câine și sunt foarte răi. Ei nu se hrănesc decât cu carne de om....

Au un ochiu în frunte și unul în ceafă. Sunt iuți și răi pară de foc. Graiul lor este urât. Se crede că prind oameni de-ai noștri, îi pun la îngrășat, unde nu le dau decât miez de nucă și pâine apoi îi frig în cuptor și îi mănâncă ⁵⁾.

Cu mici variante, credința aceasta este la toți Români. În

1) Revista «Ioan Creangă» an. VI, p. 144.

2) Nicolay, op. cit. p. 298.

3) A. Bross Religion d. peuples n. civilises, p. 47.

4) Georgeafcis Le Folklore de Lesbos p. 347.

5) Lupescu. Șezătoarea cit. de Șăineanu L. op. cit. p. 182.

basme, în care se vede și mai bine unitatea de esență a acestei credințe la tot neamul românesc, ai să întâlnești, ai să întâlnești pretutindenea grozavul cuptor al Căpcăunilor, îngrășarea prinșilor da pe tărâmul nostru—cu sămburi de nucă și pâine; răutatea proverbială a lor și maicuseamă a femeilor lor: ochiul în frunte.

Numirea de Căpcâni o întâlnim și în Viețile Sfinților de Dosoftieiu (1682).

Și în înduioșatoarea baladă «Radu Calomfirescu» din colecțiunea populară a lui V. Alexandri.

Budai Deleanu, în notele cu care își însoțește «Țiganiada» ne spune că «după bătrâni, Căpcâni ar fi mâncători de oameni, hotărând cu Tătarii». Se vede că groaza pe care o băgaseră Tătarii—cu jafurile lor, în sufletele neamului nostru a fost așa de mare, încât au fost socotiți drept canibali.

Tradițiunea despre Căpcâni, (Tătarii antropofagi) o găsim și la Ruteni și la Grecii moderni. Astfel acești Tătari coincid cu acei Cynocefali despre care ne relatează Elian și Plinius—în anticitate.

În Evul-Mediu se credea că Tătarii ar fi mâncători de oameni.

În poveștile maghiare, Tătarul cap de câine (Kutyafejú) figurează ca uriaș și ca tiran ¹).

În poezia greacă și mitologia clasică se plăsmuiră și diminutivele, ca să zicem așa, ale Ginganților, Uriașilor. Aceștia sunt Ciclopii dintre care cel mai cunoscut—făcut celebru prin versurile lui Homer și Ovidius,—este Polifem ²), Ciclopii canibali sunt uriași inferiori, înzestrați totuși, cu o putere supra omenească.

Poveștile noastre spun că un Căpcan prinsese trei oameni de-ai noștri, îi îngrășase și dăiașe doi din ei. Cei de-al treilea era închis și-și aștepta ceasul. Dar nu știu ce face, ce drege, și, cu un par ascuțit scoate ochiul Căpcăunului. Căp-

1) Șăineanu op. cit. p. 180, 189.

2) Cf. Verg. Aeneis. III, 615 sq. și VIII, 193 sq.

căunul însă se aținea la poarta staulni oilor—în care era închisă prada lui. Pipăia oile și le da drumul. Atunci omul taie o oaie, se îmbracă cu pielea ei și scapă de furia căpcăunului.¹⁾

Șiretenia omului acestuia, din basmul român, se aseamănă cu șiretenia șiretului de Ulysse care orbi și păcăli pe Polifem. El ieși ținându-se de mițele de pe burta unui berbec.

Tătar, în limba noastră, e sinonim adesea cu Căpcăun.²⁾-La Bulgari, Sârbi și Greci există tradițiuni despre antropofagii cu cap de câine. Tot așa și la Sloveni. Bulgarii îi numesc Pesoglavți—ciclopi cu un ochiu în frunte. Povestesc și ei despre 2 frați cari scapă teferi din peștera și din ghiarale Ciclopilor. La Croați și Sloveni se povestește că un cioban scapă din peștera Ciclopilor, orbind pe uriașul uniochiu³⁾. În Dalmația se spune că acești Căpcăuni au figură omenească, numai că în loc de cap omenesc au cap de câine, au dinți de fier și un singur ochiu în frunte. Mănâncă mai ales oameni. Ei se numesc dziganda— prin influența italiană. Popoarele slave de Sud nu cunosc neamul piticilor, dar cunosc, în schimb, pe al așa numiților Orijas⁴⁾.

Acuma, după ce am văzut, ce este superstiția, să vedem și care oameni, care categorii sociale sunt mai împănate cu ea.

Superstiția ai s'o observi și la cei dela cei dela oraș; prin urmare și la cei incuți și la cei semi-docti. Ghicitoaresele, cârturăresele, în orașe fac foarte bune parale. Dece ? Fiindcă au clienți cari cred că aceste femei pot să citească conținutul

1) Fr. Krauss, Volksglaube d. S. S. p. 129, J32. A se vedea mai multe în lucrarea mea: «Superstițiile poporului în asemănare cu ale altor popoare vechi și nouă» ce a apărut în editura Academiei Române.

2) Elena Niculiță-Voronca: Datunile și credințele pop. român, vol I, p. 707.

3) Șezătoarea, an I. p. 233.

4) Șăineanu, op. cit. p. 186—187.

sortilor celor viitoare—sorti cari stau îngrămădiți în urma pe care o păzește mâna de fier a strașnicului Destin.

Aceste cărturărese fac lux cu ținerea afișelor la mica publicitate a ziarelor celor mai însemnate, și doar aceste afișuri profesionale sunt destul de scump plătite.

Cocoșul ca pasere sfântă, ca înger de pază, l'am putut observa și în București pe creasta unor case bogate, — fiind lucrat în tablă de metal.

În oraș superstiția pare că răsare din propria ei cenușe ca și legendarul Fenix.

Și la oraș cași la țară—întâlnirea cu un preot, cu o față bisericească e socotită de rău augur. Exemplele acestea s'ar putea îmulți la infinit, noi însă ne vom mărgini numai la acestea.

Mai mult încă: printr'o constrângere atotputemică atavică—oameni cu o cultură superioară, strălucită, ne prezintă o destul de considerabilă lature a sufletului lor, umbrită de superstiție.

Nu voiu cita decât numai câteva din cele mai însemnate nume de bărbați cu care se mândrește nu numai patria lor dar și omenirea întreagă.

Așa Maupertuis avea o teamă nebună de numărul 13.

Hobbes avea o teamă de draci. Pascal credea că păiajenul este o insectă cobitoare.

Voltaire scepticul, tatăl jurnaliștilor, necredinciosul Voltaire credea totuși că dacă cioara îți, «crăune» în stânga, are să-ți meargă lucrurile deandoselea.

Tycho-Brahe credea că Vinerea e zi nefastă. ¹⁾

După ce am spus toate acestea, se impune cu necesitate o rețetă dentru vindecarea sau, cel puțin, atenuarea acestei boale cu caracter social-religios.

Rețetele în boale sociale sunt mult mai greu de dat și mai ales de executat decât cele privitoare la boalele individuale.

1) F. Regnault, La Genese des miracles, p. 16, Giard 8 Briere, Paris, 1910.

Însă un fapt constat de toți folkloriștii și etnologii mari ai Apusului, ne vine în ajutor la dezlegarea problemei noastre.

P. Sebillot, pentru franța: Fr. Krauss pentru Slavi; Vuttke pentru Germania au observat că cu cât cultura se întinde în masele popoarelor pe cari le-au stupiat — cu atât se împuținează credințele deșerte, superstițioase, credințele în ființe fantastice: smei, strigoi sau stafii, etc.

Și dimpotrivă: în Orient oamenii fiind mulțumiți, credințele lor superstițioase sunt supra-abubeote, bazmele lor sunt strălucite, poezia lor înaripată, plăzmuirile imaginației lor negrit de frumoase.

Așa stând lucru înțelegem că tot celce se gândește la puțința unei desrădăcinări a superstiției, din sufletul unui popor, eo ipso trebuie să se gândească la înălțarea nivelului intelectual al aceluia popor.

Altfel orice încercare, în această direcțiune este fatal osândită neputinței, nimicirii în însuși începutul ei, — e o floare fără rod.

Căci dacă nu vei face pe țăran să știe că putregaiului fosforescent,—la întuneric—din unele scorburi de copaci, trebuie să i să zică putregaiu și nu smeu: nu vei putea zmulge din sufletul lui credința în fantastica ființă a zmeilor cu corp strălucitor.

Până nu-l vei face să înțeleagă, să știe că eclipsele sunt fenomene naturale, până atunci nu-l vei putea convinge că a crede în Vârcolaci o prostie.

Desigur că e o lucrare grea ca să luminezi, să cultivi sistematic sufletul, mintea unui om, însă în raport direct cu greutatea ei stă și meritul celuice o face.

«Mai multă lumină»—această dorință sfântă, înaltă, ideală a poetului german, trebuie să fie călăuza neclintită, steaua polară a tuturor acelor ce voiesc să muncească sincer pentru propășirea neamului ai cărui fii sunt.

LEGENDE**HĂRĂBORENI**

Hărăboreni nu plăteau dajdie; puțin le păsa de stăpânire. Atunci a venit panduri Banului dila Craiova învăliț muierește la cap. la loat pi la spate.

Hărăboreni iereau la horă și-au crezut că le vin rudele dela Vulcan. O coțofană găria pe sus loa țărăna și turna peste iei.

I'a tăiat pe toți. N'a' mai rămas decât o pereche, un băiat și-o fată dela care s'a prăsât iar satu. Băiatu pleasă cu fata la vale, ca tinerii, și când i-a văzut, au fugit într'o scoabă. Hei măi încolo au eșit la iveală.

Pe Hărăboreni i-a tăiat și pe Găureni nu, că ierea pădure oarbă.

I'a 'ngropat acolo; îi zice morminții Hărăboreniilor. A fost acolo pietroae la capul mormintilor, acum s'au luat. A fost și cruci. Măi rămăsașă una da a căzut și ia.

Auzită dela bătrânul +Guță Schileru, fratele lui Dincă Schileru, Iulie 1920, Schela-Gorj.

Vezi variantele acestei legende la Ștefulescu Gorjul Istoric și pitoresc și N. Plopșor, Monumente megalitice în Oltenia?

POIANA LU MIHAI sau POIANA LU VODA

În poiana asta a omorât Mihai pe unu, că pusasă rămășag cu iel: care vine mai întâi să taie capu ăluilant.

Mihai a dat de-adreptul pe pripor în sus și-ăla pe acolo. A ieșit întâi Mihai în vârful poienii și-i-a tăiat ăluia capu. De-atunci îi zăce poiana lu Vodă.

A crăpat calu în Mihai când a ajuns. Acolo a fost și o cruce de piatră. Acu nu măi ie decât o molivă de piatră pe care a fost crucea.

Auzită dela bătrânul † Gheorghe Schileru, Iulie 1921, Schela Gorj.

DUMNEZEU NAȘU DRACULUI

În vremea de demult, când a fost umblând Dumnezău pe pământ, zâce că Dracu a fost avut un copil de cununat și s'a dus la Dumnezeu să-l puie naș. Când la văzut Dumnezău l'a întreat:

— Ce vrei împelițale ?

— Doamne, ca să mă iau bine cu tine, vreau să te pui naș la un ficioru-mi; ce zâci ? Primești ?

— Bine mă a zâs Dumnezău.

— Da un lucru te mai rog: să nu iei pe Sfântu Ilie la nuntă.

— Di ce mă ?

— Îl știi tu Doamne că ie cam trăznit și mi-e că face vre-o prostie.

— Lasă mă' zâce Dumnezeu, n'avea teamă, când vorbesc ieu cu iel, s'astâmpără.

Sâmbătă sară, cum ie obicei, ce să vezi. Draci ca frunza și ca iarba; măi mari, măi mici și drăcoalice bătrâne și uncheși încornorați, puiedie mare.

Dumnezeu îi zâsă iu Sfântu Ilie: Mă să te astâmperi, să nu faci vre-o comedie la nunta finului.

Da când îi văzu Sfântu Ilie, nu să măi putu țâne și 'ncepu a fulgera, a trăzni a bubui: îi făcu pe toți palanca.

— Ce făcuși mă aci, zâsă Dumnezeu mâniat, cum ne 'nțalesărăm?

— Doamne, zău iartă-mă, când îi văzui toți gră-

madă, nu măi mă putui tâne. Când îi măi adunam
ieu grămadă să-i potopesc?

De-atunci, dela nunta dracului, a rămas până
astăzi la orice nuntă să fie ceartă gâlceava ori ne-
mulțumire.

Dela Ilie Mirescu de 70 ani din Ploșșor-
Dolj de N. Ploșșor.

BASMUL LUI DUMNEZEU

I

*Sus în ariiul cerului,
E scris numele Domnului
Nume mari, nume tari
Biserică cu 9 altare.
Sus`n altarul cel mai mare
Șede Sântă-Măria mare
Scrie cărți în toate părți
Dar mai vârtos,
Pe ale Domnului Christos.
Pleacă prin sângele,
Prin anele,
Prin cuțite ascuțite.
Unde călca sângele cura.
Cale oțiră iar măi mergea,
Cu broasca n drum se`ntâlnea :
Ce te țipi Maică Sântă-Maria-Mare ?
Cum să nu mă țip.
Că am avut pe fiul Maică-i D-zeu,
Care ține cerul și pământul,
Și pe noi pe toți,*

II

*Și mi-l au luat câini de jidovi,
Să mi-l canunească,*

Să mi-l prăpădească.
D-ta te țipi de unul ai avut,
Dar eu că am avut nouă,
Crăcănățai,
Bolborățai,
De drăguți de ei,
Si a trecut roata carului,
Cărbăneasca,
Peste ei.
Și mi-ia omorât pe toți.
Atunci ia a zâmbit de râs,
Și a zis:
Dacă e cuvântul de așa,
Să mori în postul Sântă-Mării mari
Și viermii să nu faci.
Și să bea lumea apă după tine.
Și să nu se spurce.
Cale oțără mai mergea,

III

Un pâlc de porumbei vedea
Dedeparte le cuvânta
Și de aproape ei întreba:
Dăle loane Sfinte loane,
Știu că n`ai fi văzut,
Pe fiul Maică-i Dumnezeu
Care ține cerul și pământul,
Si pe noi pe toți.
Da și de lo-i fi văzut,
Nu lo-i fi cunoscut.
Ea lesne`il cunoaște,
Chivădița lui,
Frântă'nduplicată.
Fețișoara lui,
Soarele cu razele,

*Spinărușa lui,
Luna cu lumina.
Pușculița lui,
Intunericu de vară.
Săbioara lui,*

IV

*Dacă e cuvântul de așa,
L'am văzut la cășile lui Pilat.
Răstignit pe-o cruce de brad.
Cu cunună de spini îl încingea,
Si sângele-i cura.
Cin se boteza
Botezat nu era.
Cin se miruia,
Miruit nu era.
Dacă e cuvântul de așa
Să te duci la râul pârâul lui Iordan
La fântâna lui Adam
Să te speli pe față pe brață
Pe dalba-i peliță
Pe mândra cosiță.
Să te ștergi pe mânecă de flori
Si să te uiți spre răsărit
Că l'ai vedea venind.
Ea așa a făcut:
S'a dus la râul pârâul lui Iordan*

V

*La fântâna lui Adam
Sa spălat pe față
Pe brață
Pe dalba-i peliță
Pe mândra cosiță
S'a șters pe mânecă de flori*

*S'a uitat înspre răsărit
Si l'a văzut venind
Fiul Maică-i Dumnezeu
Care ține cerul și pământul
Si pe noi pe toți
Cât fuseși mic
Te păzâi ca de oala mălaiului
Dar singur că creșcuși
Si singur că creșcuși
Si singur te dedeși
In mâna jidovilor
Jidovilor câinilor.
Nu m'am dat,
Pentru mine, s'au pentru tine
Ci m'am dat pentru ai vr'o doi îngeri*

VI

*Că n'avem măi puținei
Ci avem sute nesocotite
Si mii nenumărate.
Că pâna acum n'a știut
Omul de suflet
Sufletul de om
Oaia de miel
Mielul de oae
Iapa de mânz
Mânzul de iapă
Căci până acum
Când codru a'nfrunzit
Pământul s'a uscat
Iar când pământul a'nverzit
Codrul s'a desfrunzit.
Iar acum am de gând
Ca omul să știe de suflet
Sufletul de om.*

*Oaia de miel
Mielul de oae*

VII

*Iapa de mânz
Mânzul de iapă
Si iarăși am de gând
Când codru a'nfrunzi
Și pământul va'nverzi
Si iarăși când pământul va'nverzi
Si codru va'nfrunzi
Pomete— Florete
Dumnezeu să-l ierte.*

Sfârșit.

*Cine l'o ști și nu l'o spune odată pe săptămână
de 2 ori pe lună și de nouă ori pe an când va muri
vine Arangelul Mneilă și îl ia de mâna stângă și-i
arată întunericul iadului și pleacă:*

*Pe cale strâmbă
Prin nefăclii aprinse
Prin nemeșe `ntinse
Prin neizvoare izvorând
Si printre nepomi`nflorind*

Și-i arată'ntunericul iadului și l aruncă în el:

*Și iarăși cin l'o va ști și-l va spune odată pe
săptămână de două ori pe lună și de nouă ori pe an.
Când va muri vine Arangelul Mneilă și-l i-a de
mâna dreaptă și-i arată lumina raiului și pleacă:*

*Prin cale dreaptă
Prin făclii aprinse
Prin mese'ntinse
Printre izvoare izvorând
Si prin pomi'nflorind*

Si-i arată lumina raiului și-l aruncă'n el.

Culeasă de elevul Dobrescu St. Ion cl.
IV-a Gimnaziul Principele Mircea, Plenita
dela Fira Dumitrașcu in etate de 83 de, ani
din comuna Vârtopu-Dolj.

CREDINȚE

CÂINE

Câinele care se târăște pe picioarele dinapoi, îți
moare cineva din neam.

IEPURE

Țiganul nu zice iepure, nici carnea nu i-o mănâncă,
fiindcă va păgubi.

MĂMĂLIGA

Nu se mănâncă cocoloșul de mămăligă ce pică
deasupra mămăligii răsturnate.

E rău de năpaste (prepusuri).

Culese de seminaristul Crăciunoiu
Mihai, (Tunari-Dolj).

LUNATIC

Frații lunatici când să măresc puțin îi duce mu-mă-
sa la un pârâu unu pe un mal altu pe celălalt și-i pune
de trag de un covrig până'l rup în două și-l mănâncă.

Când pot să rupă o furcă cu două coarne, trage
unu de un cornu și altu de celălalt pân o rup și .aruncă
unu într'o parte și altul într'alta coarnele rupte.

Dacă nu se face asta când copiii rup furca în zâua în care are unul nunta.

Dacă unul din frați moare înainte de a fi făcut lucru ăsta, și celălalt poate e dus departe și nu poate veni la înmormântare, să 'nfige o furcă cu două coarne pe mormânt și când vine fratele să duce la mormânt și trage de rupe un corn cu care pleacă și-l aruncă departe.

Dacă n'au făcut nimica trăind și moare unu, îl scoate din fiare cu mortul. Să iau niște fiare de împiedecat caii și să împedecă un picior al mortului și altu al celui care trăește. Dacă cel rămas în viață e fată își alege un băiat străin—nu din neam—ca frate de cruce, dacă e băiat își alege o fată soră de cruce și la marginea gropii când lunatecu este împiedecat de mort, fratele sau sora de cruce întreabă de trei ori:

Mi-ești frate pân la moarte,
Ca să te scap de moarte ?

El răspunde: da. Atunci îl desleagă și pleacă cu fratele de cruce și nu trebuie să se mai uite nici îndărăt spre cimitir.

Frații lunatici care nu fac nimic nici trăind nici la moartea unuia din iei, mor toți. Când mor mai mulți frați dintr'o casă fără pricină de vre'o boală grea să zâce: parc'or fi fost lunatici.

P l o p ș o r

Când moare cineva și are vr'un frate lunatic,

adică născut în aceeaș lună, fratele rămas se „bagă, în fiare”. După ce s'a făcut slujba și trebuie să bage pe mort în groapă, pun tronul pe marginea gropii și cu fiarele de pe coș se leagă piciorul drept al mortului și al celuilalt frate rămas. Un om întreabă:

— Mi-ești frate pân' la moarte să te scot din fiare ?

—Îți sânt frate pân'la moarte, scoate-mă din fiare.

Se repetă de trei ori, apoi îl desleagă. Aceasta se face pentru îndepărtarea morții dela cel viu.

Văzută în Nenoiu-Vâlcea.

CIUICA GĂNILOR

Când mor găinile de la un om, vecinii afumă cotețele seara, când găinile sunt culcate, cu iarbă mare rămasă dela Sân-Toader dela lăut și cu cârpă și mânjesc cu păcură în chip de cruce pereții. Ca mâncare le dau tărățe muiate în spălătură de pește.

Oamenii cred că această „ciuică” este un duh rău care omoară găinile.

Din Nenoiu-Vâlcea.

SUFLET OLTENESC

Culegeri și cercetări folkloristice
Revista „Tovărășiei Folkoriștilor Olteni“

Să ivește odată pe lună tipărind numai culegeri și cercetări folkloristice privitoare la Oltenia.

UN NUMĂR LEI 10 — PLATA PE UN AN LEI 120

Nu se trimete decât celor care plătesc înainte.

Banii, Bucățile de tipărit, cărțile pentru dări de seamă, schimburile, precum și orice este privitor la *Suflet Oltenesc*, se vor îndrepta pe numele d-lui C. S. N. Plopșor la Plopșor-Dolj

Rugăm cu deosebire pe toți preoții și învățătorii satelor Oltenii precum și pe toți oamenii de nădejde, care înțeleg rostul străduințelor noastre, să ne trimeată cât mai multe culegeri de folklor, privitoare la pământul și locuitorii Oltenii din trecut și astăzi.

Culegerile necunoscute și care au mare însemnătate, vor fi tipărite în *Suflet Oltenesc*, iar celelalte care nu vor avea loc, vor fi rânduite și scrise cu mâna în niște cărți mari, bine legate, dintre care unele vor rămâne la *Tovărășia Folkloriștilor Olteni*, iar altele se vor trimete la *Academia Română*.

Nădărdind că vom putea fi de folos cercetărilor viitoare—pentru înțelegerea sufletului acestui popor—vom urma a lucra astfel, rugând înca odată pe toți aceia care ne înțeleg, să ne dea tot sprijinul lor.

CUPRINSUL

MARELE CUVÂNTAR OLTENESC :

de N. Ploșor.

GEOFAGIA LA NOI :

de N. Ploșor.

SUPERSTIȚIILE : (studiu comparativ)

de Pr. Profesor Gh. F. Ciușeanu.

LEGENDE :

de N. Ploșor.

BASMUL LUI DUMNEZEU :

de Dobrescu St. Ion.

CREDINȚE :

de Crăciunoiu Mihai, Ploșor, Marin Popa.

Tipografia „Tiparnița“

— CRAIOVA —

STRADA SFÂNTU DUMITRU No. 12.